

Strazbur, 8. decembar 2009.

CCJE (2003) Op. No.4

KONSULTATIVNO VIJEĆE EVROPSKIH TUŽILACA (CCPE)

Mišljenje br. 4 (2009) Konsultativnog vijeća evropskih tužilaca i Mišljenje br. 12 (2009) Konsultativnog vijeća evropskih sudija (CCJE) dostavljeno Komitetu ministara Savjeta Evrope o odnosima između sudija i tužilaca u demokratskom društvu

Ovo Mišljenje, koje su zajednički usvojili CCJE i CCPE sadrži:

- Deklaraciju pod nazivom „Bordo deklaracija“; i
- Obrazloženje.

BORDO DEKLARACIJA

„Sudije i tužioci u demokratskom društvu“⁶⁷

Na zahtjev Komiteta ministara Savjeta Evrope u vezi sa pružanjem mišljenja o odnosima između sudija i tužilaca, Konsultativno vijeće evropskih sudija (CCJE) i Konsultativno vijeće evropskih tužilaca (CCPE) su se saglasili o sledećem:

1. U interesu je društva da je vladavina prava zagantovana pravičnim, nepristrasnim i efikasnim pravosudnim sistemom. Državni tužioci i sudije moraju osigurati da su u svim fazama postupka zagantovana prava pojedinaca i slobode, kao i da je zaštićen javni red. Navedeno uključuje sveukupno poštovanje prava okrivljenih i oštećenih. Odluka tužioca da ne preduzima krivično gonjenje treba da bude otvorena za sudsko preispitivanje. Jedno od mogućih rešenja je da se dozvoli oštećenom da se direktno obrati sudu vezano za predmet.

67 Obrazloženje je dostavljeno uz ovu Deklaraciju, koju su zajednički uradili grupe CCJE i CCPE u Bordou (Francuska), i koju su zvanično usvojili CCJE i CCPE u Brdu (Slovenija) 18. novembra 2009. godine

2. Pravičan pravosudni sistem zahtijeva poštovanje prava na pravično suđenje i isti tretman tuženog i tužioca, tužilaštva i odbrane, kao i poštovanje nezavisnosti suda, načela podjele vlasti i obavezujuće snage pravosnažnih sudskih odluka.
3. Pravilno sprovođenje različitih, istovremeno komplementarnih uloga sudija i državnih tužilaca predstavlja neophodnu garanciju za postojanja pravičnog, nepristrasnog i efikasnog pravosudnog sistema. Sudije i tužioci moraju biti funkcionalno i međusobno nezavisni (nezavisni u pogledu svojih funkcija i moraju takođe biti nezavisni jedni od drugih).
4. Adekvatne organizacione, finansijske, materijalne i ljudske resurse treba staviti na raspolaganje pravosudnom sistemu.
5. Uloga sudija-i u sistemima u kojima se primjenjuje, porote-je da ispravno presudi u postupcima koje je pokrenulo tužilaštvo i da bude oslobođeno uticaja od strane tužilaštva ili odbrane ili bilo kog drugog izvora.
6. Primjena zakona, i gdje je to moguće, diskrecionog prava tužilaštva u pretkrivičnoj fazi postupka zahtijeva da se svojstvo javnih tužilaca garantuje zakonom, na najvišem mogućem nivou, na način sličan svojstvu sudija. Oni su nezavisni i samostalni u donošenju odluka i obavljaju svoje funkcije na pravičan, objektivan i nepristrasan način.
7. CCJE i CCPE se pozivaju na konzistentnu praksu Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa članom 5 stav 3 i članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Posebno, oni se pozivaju na odluke u kojima je Sud prepoznao uslov nezavisnosti pravosudne funkcije od izvršne vlasti i stranaka u postupku, ali koje međutim ne isključuje, podređenost višem nivou u pravosudnoj hijerarhiji. Svako pripisivanje pravosudnih funkcija tužiocima treba da se ograniči na predmete koji uključuju određene blaže kazne, a koje ne treba koristiti u kombinaciji sa ovlašćenjima za preduzimanje krivičnog gonjenja u istom predmetu i koje ne bi trebalo da utiču na pravo optuženih na odluku u takvim slučajevima koje donosi nezavisan i nepristrasan organ koji vrši sudsku funkciju.
8. U cilju osiguranja nezavisnog statusa državnih tužilaca, neophodno je ispuniti određene minimalne zahtjeve, naročito u pogledu:
 - njihovog položaja i aktivnosti koje ne smiju da podliježu uticaju ili uplitanju bilo kojeg izvora van samog tužilaštva;
 - njihovog imenovanja, napredovanja u karijeri, stalnosti funkcije, uključujući i premještaj, koji treba da se isključivo sprovodi u skladu sa zakonom

ili na osnovu njihovog pristanka, kao i da se obezbijedi nadoknada za njihov rad koja je garantovana zakonom.

9. U državi u kojoj postoji vladavina prava, a u kojoj postoji hijerarhijska struktura tužilaštva, efikasnost krivičnog gonjenja je, u pogledu državnih tužilaca, usko povezana sa transparentnim linijama ovlašćenja i odgovornosti. Uputstva koja se dostavljaju pojedinim tužiocima treba da budu u pisanoj formi, u skladu sa zakonom i, gdje je to moguće, u skladu sa javno dostupnim smjernicama i kriterijumima tužilaštva. Svako preispitivanje odluke u skladu sa zakonom od strane državnog tužioca u vezi sa preduzimanjem ili nepreduzimanjem krivičnog gonjenja, treba da se sprovodi na nepristrasan i objektivan način. U svakom slučaju, posebnu pažnju treba posvetiti interesima oštećenog.
10. Poštovanje zajedničkih pravnih principa i etičkih vrijednosti svih profesionalaca koji učestvuju u sudskom procesu je od suštinskog značaja za pravilno sprovođenje pravde. Edukacija, uključujući i obuku za upravljanje, predstavlja pravo i obavezu sudija i javnih tužilaca. Edukaciju treba organizovati na nepristrasan način, i neophodno je redovno i objektivno procjenjivati njenu efikasnost. Po potrebi bi trebalo organizovati zajedničku obuku za sudije, državne tužioce i advokate o temama od zajedničkog interesa, koja može da doprinese dostizanju najkvalitetnijeg pravosudnog sistema.
11. Interes društva takođe zahtijeva da mediji dobiju potrebne informacije kako bi obavijestili javnost o funkcionisanju pravosudnog sistema. Nadležni organi obezbijede navedene informacije, uz dužno poštovanje, naročito pretpostavke nevinosti optuženog, prava na pravično suđenje, kao i prava na privatni i porodični život svih lica u postupku. Sudije i tužioci treba da usvoje kodeks dobrih praksi ili smjernica za odnose sa medijima za svaku profesiju pojedinačno.
12. Državni tužioci i sudije imaju ključnu ulogu u međunarodnoj pravosudnoj saradnji. Neophodno je unaprijediti uzajamno povjerenje između nadležnih organa različitih država. S tim u vezi, neophodno je osigurati da su informacije, koje je prikupilo tužilaštvo kroz međunarodnu saradnju i koje se koriste u sudskim postupcima, po svom sadržaju i porijeklu transparentne, te da su dostupne sudijama i svim strankama u postupku, u cilju osiguranja djelotvorne zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda.
13. Načela navedena u ovom Mišljenju se primjenjuju i na državne tužioce u državama članicama koji imaju funkcije izvan krivično-pravnog sistema.

OBRAZLOŽENJE

I UVOD

a. Svrha Mišljenja

1. Suštinski zadatak demokratske države zasnovane na vladavini prava je da garantuje punu primjenu i poštovanje osnovnih prava i sloboda, kao i jednakost u primjeni zakona, posebno u skladu sa Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija), kao i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: Sud). Istovremeno je važno osigurati bezbjednost i pravosudni sistem u društvu obezbjeđujući efikasne mjere u pogledu sankcionisanja kriminalnog ponašanja. Bezbjednost u društvu se takođe mora garantovati u demokratskoj državi, efikasnim sprovođenjem kazni izrečenih za određeno kriminalno ponašanje (Deklaracija, stav 1).
2. Stoga se misija države ogleda u uspostavljanju i obezbjeđivanju funkcionisanja efikasnog pravosudnog sistema uz poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda. Dok su sa jedne strane u ovoj misiji uključeni brojni akteri, bilo da oni dolaze iz javnog ili (kao u slučaju advokata) iz privatnog sektora, sudije i državni tužioci imaju ključnu ulogu u obezbjeđivanju funkcionisanja pravosuđa na nezavisan i nepristrasan način.
3. U svojim ranijim Mišljenjima, Konsultativno vijeće evropskih sudija (CCJE) i Konsultativno vijeće evropskih tužilaca (CCPE) su obradili mnoge značajne aspekte efikasnosti pravosuđa sa naglaskom na ljudska prava i osnovne slobode. Treba naglasiti da je zajednički cilj sudija i tužilaca, uključujući i državne tužioce sa funkcijama izvan krivično-pravnog sistema, da osiguraju pravičan, nepristrasan i efikasan pravosudni sistem. Jedna od novina je da su ovo Mišljenje pripremili sudije i tužioci koji predstavljaju svoje nacionalne kolege, a Mišljenje se odnosi na pitanja oko kojih su se sudije i tužioci usaglasili na osnovu svog praktičnog iskustva.
4. S tim u vezi, tekst Mišljenja se bavi sledećim suštinskim aspektima: nezavisnošću, poštovanjem individualnih prava i sloboda, objektivnošću i nepristrasnošću, etikom i deontologijom, obukama i odnosima sa medijima.
5. Ovo Mišljenje treba razmatrati u kontekstu odnosa sudija i tužilaca u odnosu na pravnike praktičare koji su uključeni u različite faze sudskih postupaka, kao što su advokati, sudski vještaci, sudsko osoblje, izvršitelji, policija, kako je sugerisano Okvirnim globalnim akcionim planom za sudije Evrope, koji je

usvojio Komitet ministara 7. februara 2001. godine i Preporukom (2000)19 o ulozi tužilaštva u krivično-pravnom sistemu, koji je usvojio Komitet ministara 6. oktobra 2000. godine.

b. Raznovrsnost nacionalnih sistema

6. U državana članicama Savjeta Evrope postoje mnogi pravni sistemi:
 - I. Sistemi anglosaksonskog prava u kojima postoji jasna podjela između sudija i tužilaca i u kojima je ovlašćenje za sprovođenje krivične istrage nespojivo sa drugim funkcijama;
 - II. Sistemi kontinentalnog prava u kojima su prisutne različite vrste sistema, u kojima su i sudije i tužioci dio pravosudnog „korpusa“ ili, u suprotnom, samo sudije pripadaju tom korpusu.

Pored toga, u ovim različitim sistemima, samostalnost državnog tužilaštva od izvršne vlasti može biti potpuna ili ograničena.

7. Cilj ovog Mišljenja je da identifikuje, u vezi sa sudskom praksom Suda, osnovu za uspostavljanje načela i pristupa koja se mogu primjenjivati, uzimajući u obzir zajedničke karakteristike i razlike.
8. Garancija razdvajanja funkcija predstavlja bitan preduslov za nepristrasnost sudije u odnosu na stranke u postupku. Nepristrasnost, kako je navedeno u CCJE Mišljenju br. 1 o standardima koji se odnose na nezavisnost sudstva i nesmjernost sudija (2001), je jedna od prvih institucionalnih garancija koja definiše položaj sudije. Osim toga, nepristrasnost pretpostavlja da je na državno tužilaštvo prenesen teret dokazivanja i podnošenja optužnica, što predstavlja jednu od prvih procesnih garancija za donošenje konačne odluke.
9. Stoga se u svakom sistemu uloga sudije razlikuje od uloge državnog tužioca. Ipak, njihove misije ostaju komplementarne. Ne postoji hijerarhijska povezanost između sudija i tužilaca.
10. Samostalnost državnog tužilaštva predstavlja nužnu posljedicu pravosudne nezavisnosti. Uloga tužioca u osiguranju i zaštiti ljudskih prava, kako osumnjičenih, optuženih lica i žrtava, se može najbolje obavljati kada je tužilac u svom odlučivanju nezavisan od izvršne i zakonodavne vlasti, i u sistemu u kojem su vidljive različite uloge sudija i tužilaca. U demokratiji zasnovanoj na vladavini prava, upravo zakon pruža osnovu za sprovođenje tužilačke politike (Deklaracija, stav 3).

c. Specifičnosti funkcija

11. Tužioc i sudije moraju da obavljaju svoje funkcije na pravičan, nepristrasan, objektivan i dosljedan način i moraju poštovati i nastojati da štite ljudska prava, kao i da osiguraju pravovremenost i efikasnost pravosudnog sistema.
12. U obavljanju svojih funkcija, tužioc se oslanjaju ili na sistem diskrecionog krivičnog gonjenja (princip oportuniteta) ili na sistem obaveznog krivičnog gonjenja (princip zakonitosti), međutim u oba slučaja tužioc ne samo da djeluju u ime društva u cjelini, već vrše radnje u odnosu na pojedince, odnosno optuženog u odnosu na koga su dužni da budu pravični, kao i u odnosu na oštećene, u odnosu na koje su dužni da osiguraju da su njihova prava u potpunosti zaštićena. S tim u vezi, i ne dovodeći u pitanje poštovanje načela jednakosti oružja, tužilac se ne može smatrati jednakim u odnosu na druge strane (Deklaracija, stav 2). Tužioc bi trebali da uzmu u obzir stavove i interese okrivljenih, kao i da preduzmu ili promovišu mjere kako bi osigurali da su okrivljeni obaviješteni o svojim pravima i o toku postupka. Tužioc ne bi trebali da preduzimaju ili da nastave sa krivičnim gonjenjem kada se na osnovu sprovedene nepristrasne istrage i na osnovu raspoloživih dokaza dokaže da je krivična prijava neosnovana.

d. Postojeći međunarodni instrumenti

13. Nekoliko tekstova Savjeta Evrope, kao i sudska praksa Suda se direktno ili indirektno bave temama vezanim za odnos između sudija i tužilaca.
14. Prije svega, Sud dodjeljuje zadatke sudijama isključivo u njihovom svojstvu čuvara prava i sloboda – vidi posebno članove 5 (pravo na slobodu i sigurnost) i 6 (pravo na pravično suđenje) – ali takođe dodjeljuje zadatke državnim tužiocima (kao rezultat člana 5 stavova 1a i 3 i 6).
15. Sud, čiji je jedan od zadataka da tumači Konvenciju, je donio nekoliko odluka o pitanjima koja se tiču odnosa između sudija i državnih tužilaca.
16. Sud se posebno bavio problematikom lica koja su obavljali funkciju i tužioca i sudije u istom predmetu (presuda od 1. oktobra 1982. godine, u predmetu *Piersack protiv Belgije*, §§ 30-32), potrebom da se obezbijedi da nepostoji politički pritisak na sud ili tužilačke organe (presuda od 12. februara 2008. godine, u predmetu *Guja protiv Moldavije*, §§ 85-91), potrebom da se obezbijedi zaštita sudija i državnih tužilaca u kontekstu slobode izražavanja (presuda od 8. januara 2008. godine, u predmetu *Saigili i drugi protiv Turske*, §§ 34-40), pro-

cesnim obavezama sudova i državnih tužilaštava da sprovede istragu, krivično gonjenje i kažnjavanje u vezi sa kršenjem ljudskih prava (presuda od 15. maja 2007. godine, u predmetu *Ramsahai i ostali protiv Holandije*, §§ 321-357) i na kraju doprinosom tužilačkih organa standardizaciji sudske prakse (presuda od 10. juna 2008. godine, u predmetu *Martins de Castro i Alves Correira de Kastro protiv Portugalije*, §§ 51-66).

17. U oblasti krivičnog postupka, Sud je preispitao status i ovlašćenja državnog tužilaštva i uslove iz člana 5 stav 3 Konvencije (u odnosu na službenike koji „imaju zakonom propisana sudska ovlašćenja“) u kontekstu raznih činjeničnih situacija (pogledati, između ostalog, presudu od 4. decembra 1979. godine, u predmetima *Schiesser protiv Švajcarske*, §§ 27-38, *De Jong, Baljet i Van den Brink protiv Holandije*, §§ 49-50, *Assenov i drugi protiv Bugarske*, §§ 146-150, *Niedbala protiv Poljske*, §§ 45-47, *Paneta protiv Rumunije*, §§ 232-243, kao i presudu od 10. jula 2008. godine u predmetu *Medvediev i drugi protiv Francuske*, §§ 61, 67-69). Sud je takođe preispitao status, nadležnost i nadzorna ovlašćenja organa gonjenja u slučajevima praćenja telefonskih komunikacija (presuda od 26. aprila 2007. godine, u predmetu *Dumitru Popescu protiv Rumunije*, §§ 68-86) i prisustva organa gonjenja na osnovu odobrenja vrhovnih sudova (presuda od 30. oktobra 1991. godine, u predmetu *Borges protiv Belgije*, §§ 24-29, i presuda od 8. jula 2003. godine, u predmetu *Fontaine i Berlin protiv Francuske*, §§ 57-67).
18. Na kraju, van krivičnopravne oblasti, Sud ima dobro uspostavljen korpus sudske prakse o „doktrini istupanja“, prema kojoj je prisustvo tužilaca u donošenju odluka sudova u suprotnosti sa članom 6 stav 1 Konvencije (presude od 20. februara 1996. godine, u predmetu *Lobo Machado protiv Portugalije*, §§ 28-32, i presuda od 12. aprila 2006. godine, u predmetu *Martinie protiv Francuske* (VV), §§ 50-55).
19. Ostali tekstovi koje je pripremio Savjet Evrope:
 - Preporuka Rec(94)12 Komiteta ministara o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija, koja prepoznaje veze između sudija i državnih tužilaca, ograničeno na zemlje u kojima tužioci imaju sudska ovlašćenja u smislu značenja koje je dato u prilogu ovog tumačenja ili izraza Suda.
 - Preporuka Rec(2000)19 Komiteta ministara o ulozi državnog tužilaštva u sistemu krivičnog pravosuđa u kojoj su izričito naglašeni odnosi između sudija i tužilaca, kao i opšta načela koja su od ključnog značaja u osiguranju da navedeni odnosi doprinose postizanju nedvosmislenog i ispravnog izvršavanja zadataka sudija i državnih tužilaca. Ova preporuka

posebno naglašava obavezu države da „preduzme odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da je pravni status, ovlašćenja i procesna uloga državnih tužilaca propisan zakonom na način kojim se isključuje postojanje legitimne sumnje u nezavisnost i nepristrasnost sudija“.

- Preporuka Rec(87)18 Komiteta ministara o pojednostavljenju krivične pravde, koja pruža različite primjere zadataka za koje su prethodno bile isključivo nadležne sudije i koje su trenutno povjerene državnom tužilaštvu (čiji se osnovni zadatak i dalje sastoji u preduzimanju i sprovođenju krivičnog gonjenja). Ovi novi zadaci generišu dodatne uslove u pogledu organizacije državnog tužilaštva i izbora lica koja će preduzeti obavljanje navedenih funkcija.

II STATUS SUDIJA I DRŽAVNIH TUŽILACA

a. Garancije za internu i eksternu nezavisnost sudija i državnih tužilaca; vladavina prava kao uslov za njihovu nezavisnost.

20. Sudije i tužioci treba da budu međusobno nezavisni u vršenju svojih funkcija. Oni obavljaju različite funkcije u pravosudnom sistemu i društvu u cjelini. Stoga postoje različita mišljenja po pitanju institucionalne i funkcionalne nezavisnosti (Deklaracija, stav 3).
21. Pravosuđe se zasniva na načelu nezavisnosti u odnosu na svako drugo ovlašćenje i u odnosu na uputstva koja dolaze iz bilo kojeg izvora, kao i na odsustvo unutrašnje hijerarhije. Uloga načela nezavisnosti se ogleda u tome da sudije ispravno presuđuju u postupcima koje pokreću državno tužilaštvo ili druge stranke u postupku. Navedeno podrazumijeva odsustvo svih nepoželjnih uticaja od strane državnog tužioca ili odbrane. Sudije, tužioci i advokati odbrane bi trebalo da poštuju uloge drugih u postupku (Deklaracija, stav 5).
22. Osnovni princip nezavisnosti sudija je ugrađen u član 6 Evropske konvencije i naglašen u prethodnim stavovima CCJE.
23. Funkcija suđenja podrazumijeva odgovornost za donošenje obavezujućih odluka za zainteresovana lica i za odlučivanje u sporu na osnovu zakona. Oba su prerogativ sudije kao pravosudnog organa koji je nezavisan od drugih grana vlasti⁶⁸. Navedeno u suštini ne predstavlja misiju državnih tužilaca, koji su odgovorni za pokretanje ili nastavak krivičnog postupka.

68 Vidjeti konkretno Mišljenje br.1 (2001) CCJE o standardima koji se odnose na nezavisnost sudstva i samostalnost sudijske funkcije i Preporuku Rec(94)12 o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija.

24. CCJE i CCPE upućuju na dosljednu sudsku praksu Suda, u vezi sa članom 5 stav 3 i članom 6 Evropske konvencije. Posebno se upućuje na odluku u predmetu Schiesser protiv Švajcarske, pri čemu je Sud prepoznao uslov nezavisnosti od izvršne vlasti i stranaka u postupku u odnosu na bilo koje „službeno lice koje je zakonom ovlašćeno da izvršava sudska ovlašćenja“, što ne isključuje, međutim, podređenost hijerarhijski višim nezavisnim sudskim vlastima (Deklaracija, stav 7).
25. U nekim državama članicama, državni tužioci su ovlašćeni da donose obavezujuće odluke u određenim situacijama u cilju zaštite određenog interesa, a koje nisu vezane za preduzimannje krivičnog gonjenja. CCJE i CCPE smatraju da svako dodjeljivanje pravosudnih funkcija tužiocima treba da bude ograničeno na krivična djela za koje su predviđene blaže kazne, kao i da ih ne treba ostvarivati u kombinaciji sa ovlašćenjima za krivično gonjenje u istom predmetu i ne bi trebalo da prejudiciraju prava optuženog na odluku u slučaju koji se vodi pred nezavisnim i nepristrasnim organima koji vrše sudsku funkciju. Ni pod kojim okolnostima, takva ovlašćenja ne smiju omogućiti državnim tužiocima da donose konačne odluke kojima se ograničavaju individualne slobode i sprovodi lišavanje slobode bez prava na žalbu sudiji ili Sudu (Deklaracija, stav 7).
26. Državno tužilaštvo je nezavisan organ, čije postojanje treba da se zasniva na zakonu na najvišem mogućem nivou. U demokratskim državama, ni parlament, ni bilo koji drugi državni organ ne treba da nastoji da neprimjereno utiče na određenu odluku državnih tužilaca u vezi sa pojedinačnim slučajevima, u pogledu definisanja kako bi trebalo sprovesti krivično gonjenje u pojedinim slučajevima, kao ni kroz primoravanje državnih tužilaca da mijenjaju svoje odluke (Deklaracija, stavovi 8 i 9).
27. Nezavisnost državnih tužilaca je neophodna kako bi im se omogućilo da vrše svoju funkciju. Nezavisnost ojačava njihovu ulogu u pravnoj državi i društvu, i takođe je garancija da će pravosudni sistem funkcionisati pravično i cjelishodno i da će ostvariti sve prednosti pravosudne nezavisnosti (Deklaracija, stavovi 3 i 8). Samim tim, nasuprot nezavisnosti koja se garantuje sudijama, nezavisnost državnih tužilaca ne predstavlja isključivo pravo ili privilegiju prenesenu u interesu tužilaca, već predstavlja garanciju koja je u interesu pravičnog, nepristrasnog i efikasnog pravosuđa koje štiti i javne i privatne interese lica u postupku.
28. Funkcija tužioca, koja može biti okarakterisana principima obavezujućeg ili diskrecionog krivičnog gonjenja, se razlikuje u zavisnosti od sistema koji po-

stoji u svakoj zemlji, u zavisnosti od pozicija koju državni tužilac zauzima u institucionalnom sistemu i u krivičnom postupku.

29. Nevezano za status državnih tužilaca, oni moraju uživati potpunu funkcionalnu nezavisnost u vršenju svojih funkcija u pravosudnom sistemu, bez obzira da li se radi o krivičnopravnoj materiji ili ne. Bez obzira na činjenicu postojanja hijerarhije i hijerarhijskih ovlašćenja, u cilju osiguranja tužilačke odgovornosti i sprečavanja pokretanja postupka na proizvoljan ili nekonzistentan način, državni tužioci moraju da obezbijede jasne i transparentne smjernice u pogledu izvršavanja njihovih tužilačkih ovlašćenja (Deklaracija, stav 9).
30. U tom smislu, CCJE i CCPE žele da podsjetu na Preporuku (2000)19 koja prepoznaje da, u cilju promovisanja jedinstvenosti, dosljednosti i efikasnosti u aktivnosti državnog tužilaštva, države treba da nastoje da definišu opšte principe i kriterijume koji bi poslužili kao referenca u odnosu na odluke koje donose tužioci u pojedinačnim slučajevima.
31. Uputstva tužiocima treba da budu u pisanoj formi, u skladu sa zakonom i, gde je to moguće, treba da budu u skladu sa javno dostupnim smjernicama i kriterijumima (Deklaracija, stav 9)⁶⁹.
32. Svaka odluka, bilo da se odnosi na preduzimanje ili ne preduzimanje krivičnog gonjenja, mora biti pravno utemeljena. Svaka kontrola odluke tužioca koja se sprovodi u skladu sa zakonom a koja se tiče preduzimanja ili ne preduzimanja krivičnog gonjenja treba da se sprovede na nepristrasan i objektivčan način, bez obzira da li se sprovodi u okviru samog tužilaštva ili od strane nezavisnog pravosudnog organa. Interese oštećenog, kao i pravne interese drugih lica, treba uvijek uzeti u obzir. (Deklaracija, stav 9).
33. Komplementarna priroda funkcija sudija i tužilaca znači da su i sudije i tužioci svjesni da nepristrasna odluka zahtjeva jednakost dostupnih pravnih mehanizama državnog tužilaštva i odbrane, kao i da državni tužioci moraju u svakom trenutku biti iskreni, objektivni i nepristrasni. Sudije i tužioci moraju u svakom trenutku, poštovati integritet osumnjičenih, optuženih i oštećenih lica, kao i prava na odbranu (Deklaracija, stavovi 2 i 6).
34. Nezavisnost sudija i tužilaca je neodvojiva od vladavine prava. Sudije i tužioci djeluju u opštem interesu, u ime društva i građana koji žele da se njihova prava i slobode garantuju u svim aspektima. Oni intervenišu u oblastima u kojima najosjetljivija ljudska prava (individualna sloboda, privatnost, zaštita

69 Takođe vidjeti CCPE Mišljenje br. 3 (2008) o ulozi državnog tužioca van okvira krivičnog prava

imovine, itd.) zaslužuju najveću zaštitu. Tužiocima moraju osigurati da su dokazi prikupljeni, da je postupak pokrenut i da se isti sprovodi u skladu sa zakonom. Pri tome, oni moraju da poštuju principe utvrđene Evropskom konvencijom i drugim međunarodnim pravnim instrumentima, naročito u dijelu koji se odnosi na poštovanje pretpostavke nevinosti, prava na odbranu i pravičnost suđenja. Sudije moraju osigurati poštovanje navedenih principa u sudskom postupku.

35. Dok je državnim tužiocima dozvoljeno da se obraćaju sudiji za preduzimanje određenih radnji, dostavljaju podneske koji su propisani zakonom, upoznaju sudije sa činjenicama do kojih su došli u skladu sa zakonom, oni se ni na koji način ne smiju miješati u postupak donošenja odluka sudija i dužni su da se pridržavaju istih. Tužilac se ne može suprotstaviti izvršenju sudskih odluka, može isključivo reagovati dostavljanjem podnesaka propisanim zakonom (Deklaracija, stavovi 4 i 5).
36. Radnje i ponašanja državnog tužioca i sudije ne treba da ostavljaju nikakvu sumnju u njihovu objektivnost i nepristrasnost. Sudije i tužiocima moraju biti funkcionalno i međusobno nezavisni. U očima stranaka u postupku i društva u cjelini, ne smije ni u naznakama postojati sumnja u to da je došlo do prećutnog dogovora između sudija i tužilaca ili da postoji neslaganje ili konfuzija između dvije funkcije.
37. Poštovanje navedenih načela podrazumijeva da se status tužilaca mora garantovati zakonom na najvišem mogućem nivou, na način koji je analogan statusu sudija. Blizina i komplementarna priroda misija sudija i tužilaca stvara slične zahtjeve i garancije u pogledu njihovog statusa i uslova službe, konkretno u vezi imenovanja, obuke, napredovanja, discipline, upućivanja (koji će se izvršiti samo u skladu sa zakonom ili na osnovu njihovog pristanka) naknada, prestanka funkcije i slobode u stvaranju profesionalnih udruženja (Deklaracija, stav 8).
38. Sudije i tužiocima treba da, u skladu sa važećim nacionalnim sistemom, budu direktno povezani sa administracijom i menadžmentom u okviru njihovih institucija. S tim u vezi, neophodno je staviti na raspolaganje sudijama i tužiocima dovoljno finansijskih sredstava, kao i infrastrukturu i adekvatne ljudske i materijalne resurse i iste treba koristiti i upravljati unutar njihove nadležnosti (Deklaracija, stav 4).

b. Etika i deontologija sudija i javnih tužilaca

39. Sudije i tužioci treba da se odlikuju visokim integritetom i odgovarajućim stručnim i organizacionim sposobnostima. Zbog prirode njihovih funkcija, koje su svjesno prihvatili, sudije i tužioci su konstantno izloženi javnoj kritici i moraju se, u skladu sa zakonom, uzdržati od javnog iznošenja činjenica o predmetima u kojima postupaju. Budući da predstavljaju glavne učesnike u pravosudnom sistemu, oni u svakom trenutku moraju časno i dostojanstveno da obavljaju svoju profesiju, kao i da se u svim situacijama ponašaju na način dostojan njihove funkcije.⁷⁰ (Deklaracija, stav 11).
40. Sudije i tužioci treba da se uzdrže od bilo kakvih radnji i ponašanja koja bi mogla da umanje povjerenje u njihovu nezavisnost i nepristrasnost. Oni bi trebalo da razmotre predmet koji im je dodijeljen u rad sa dužnom pažnjom i u razumnom roku, objektivno i nepristrasno.
41. Državni tužioci treba da se uzdrže od davanja komentara i izjava u javnosti putem medija, a koje bi mogle da stvore utisak da se stvara direktan ili indirektan pritisak na sud kako bi donio određenu odluku, ili koje mogu ugroziti pravičnost postupka.
42. Sudije i tužioci treba da se upoznaju sa etičkim standardima koji regulišu međusobne funkcije, čime će poboljšati međusobno razumijevanje i poštovanje zajedničkih zadataka, istovremeno povećavajući izgleda za postizanje harmonične saradnje.

c. Obuka sudija i javnih tužilaca

43. Najviši nivo profesionalnih vještina predstavlja preduslov za povjerenje javnosti u sudije i državne tužioce, na osnovu čega oni uglavnom baziraju svoju legitimnost i ulogu. Adekvatno stručno usavršavanje ima ključnu ulogu u procesu rada, jer omogućava poboljšanje učinka sudija i tužilaca, i na taj način poboljšava kvalitet pravosudnog sistema u cjelini (Deklaracija, stav 10).
44. Obuka za sudije i tužioce ne podrazumijeva isključivo sticanje profesionalnih sposobnosti za početak rada u struci, već i kontinuiranu obuku tokom profe-

⁷⁰ Za sudije vidjeti npr. CCJE Mišljenje br. 3 (2002) o principima i pravilima koja regulišu profesionalno ponašanje sudija, posebno etiku, nedopustivo ponašanje i nepristrasnosti (2002) i Bangalorske principe sudijskog ponašanja (koje je usvojila UN-ECOSOC 2006. godine) i Univerzalnu povelju sudija, koju je usvojio Centralni savjet Međunarodnog udruženja sudija 17. Novembra 1999. Godine u Tajpeju (Tajvan). Za tužioce, pored Smjernica UN-a o ulozi tužilaca (1990), pogledajte Evropske smjernice o etici i ponašanju javnih tužilaca (Smjernice iz Budimpešte), koje su usvojili Evropski tužioci 31. maja 2005. godine na konferenciji u Budimpešti.

sionalne karijere. Obuka obuhvata najrazličitije aspekte njihovog profesionalnog života, uključujući i administrativno upravljanje sudovima i tužilaštvima, i ona takođe mora odgovoriti na potrebe specijalizacije. U interesu adekvatnog sprovođenja pravde, neophodna je kontinuirana obuka kako bi se održao visok stepen profesionalnih kvaliteta i sveobuhvatnosti znanja, što nije samo pravo nego i dužnost sudija i državnih tužilaca (Deklaracija, stav 10).

45. U državama u kojima je to moguće, zajednička obuka za sudije, državne tužioce i advokate o temama od zajedničkog interesa može doprinijeti postizanju najkvalitetnijeg pravosudnog sistema. Zajednička obuka treba da omogućiti stvaranje osnove za zajedničku pravnu kulturu (Deklaracija, stav 10).
46. Različiti pravni sistemi u Evropi obezbjeđuju obuku za sudije i tužioce prema različitim modelima. Neke zemlje su uspostavile akademiju, nacionalnu školu ili drugu vrstu specijalizovane institucije; dok su druge zemlje ovu nadležnost prenijele na određene organe. Treba organizovati međunarodne kurseve obuke za sudije i tužioce. Od suštinskog je značaja, u svim slučajevima, osigurati nezavisan karakter institucije zadužene za organizovanje ovih obuka, jer se upravo samostalnošću institucije može očuvati kulturološki pluralizam i nezavisnost⁷¹.
47. S tim u vezi, veliki značaj se pridaje direktnom doprinosu sudija i tužilaca u edukaciji, jer im se time daje mogućnost da daju svoje mišljenje stečeno na osnovu profesionalnog iskustva. Obuka ne bi isključivo trebalo da se odnosi na zakon i zaštitu individualnih sloboda, već treba da obuhvati i module o upravljačkoj praksi i proučavanju sudskih i tužilačkih zadataka. Istovremeno, od suštinskog je značaja uključiti mišljenja advokata i lica sa akademskim zvanjima kako bi se izbjegao usko orjentisani pristup. Na kraju, kvalitet i efikasnost edukacije treba ocjenjivati na redovnoj osnovi i na objektivnan način.

III. Uloge i funkcije sudija i javnih tužilaca u prekrivičnom postupku

48. U prekrivičnoj fazi postupka, sudija samostalno ili zajedno sa tužiocem, kontroliše zakonitost istražnih radnji, posebno kada one utiču na osnovna prava (odluke o hapšenju, pritvoru, oduzimanju, sprovođenje specijalnih istražnih tehnika, itd.)

⁷¹ Vidi CCJE Mišljenje br. 4 (2003) o odgovarajućoj inicijalnoj i kontinuiranoj edukaciji sudija na nacionalnom i evropskom nivou i CCJE Mišljenje br. 10 (2007) o Sudskom savjetu u službi društva, stavovi 65-72.

49. Kao opšte pravilo, državni tužioci treba da kontrolišu zakonitost istrage i prate način na koji lica zadužena za sprovođenje istrage poštuju ljudska prava, prilikom odlučivanja da li da preuzmu ili da odustanu od krivičnog gonjenja.
50. Preporuka Rec(2000)19 uređuje da kada se policija nalazi pod nadležnostima državnog tužilaštva ili kada je sprovođenje policijskih radnji u nadležnosti državnog tužioca, država treba da preduzme efikasne mjere kojima bi garantovala ovlašćenje državnog tužioca da obezbijedi uputstva, izvrši procjenu i kontrolu i sankcioniše kršenje. U slučajevima kada je policija nezavisna od državnih tužilaca, preporuka predviđa da država treba da preduzme efikasne mjere kako bi se osiguralo postojanje odgovarajuće funkcionalne saradnje između državnih tužilaca i istražnih organa.
51. Čak i u sistemima u kojima tužilac vodi istragu koji ima pravosudna ovlašćenja, neophodno je da sudija ili sud prati preduzimanje bilo kakvih mjera koje mogu da uključe mogućnost kršenja sloboda u pogledu pritvora.

b. Odnosi između sudija i javnih tužilaca u okviru krivičnog gonjenja i sudskih ročišta

52. U nekim državama, državni tužioci kroz sprovođenje svojih nadležnosti mogu uticati na protok predmeta ka sudu primjenom diskrecionog ovlašćenja u odlučivanju koji slučajevi će biti procesuirani, a koji se mogu okončati bez sprovođenja sudskog postupka (mirenje između optuženog i žrtve, vansudsko poravnanje uz saglasnost stranaka, sporazum o priznanju krivice i drugi pojednostavljeni postupci, poput posredovanje, itd), što doprinosi smanjenju opterećenja pravosudnog sistema i određivanje prioriteta tužilaštva.
53. Navedena ovlašćenja državnog tužilaštva, koja odražavaju modernizaciju, socijalizaciju, humanizaciju i racionalizaciju administracije krivičnog prava su korisna za smanjenje opterećenosti sudova. S druge strane, ukoliko su tužioci ovlašćeni da odlučuju da li će pokretati postupak pred sudom, javlja se potreba za izbjegavanjem proizvoljnih radnji, diskriminacija ili eventualnih nezakonitih pritisaka političke vlasti, kao i potreba da se zaštite prava oštećenih. Takođe je neophodno omogućiti svakom licu kojem je povrijeđeno određeno pravo, posebno oštećenima da zahtijevaju preispitivanje odluke tužioca za nepokretanje krivičnog postupka. Jedna od mogućih opcija je da se dozvoli oštećenom da se direktno obrati sudu u vezi sa predmetom.
54. Stoga, u zemljama u kojima postoji sistem diskrecionog krivičnog gonjenja, tužilac treba da razmotri da li da preduzima krivično gonjenje ili ne, uzimajući

u obzir sve opšte smjernice ili kriterijume koji su usvojeni u cilju postizanja konzistentnosti u odlukama tužilaštva.

55. Nepristrasnost tužilaca u toku postupka treba shvatiti na sledeći način: oni treba da djeluju na pravičan i objektivian način, kako bi osigurali da sud raspolaže svim relevantnim podacima i pravnom argumentacijom, i posebno, kako bi osigurali da su objelodanjeni dokazi koji idu u prilog optuženom; da uzmu u obzir položaj okrivljenog i oštećenog; provjere da su svi dokazi dobijeni korišćenjem sredstava koja su prihvatljiva za sudiju, u skladu sa pravilima pravičnog suđenja i da odbiju da koriste dokaze dobijene kao rezultat kršenja ljudskih prava, kao što je mučenje (Deklaracija, stav 6).
56. Tužioci neće preduzimati ili nastaviti sa krivičnim gonjenjem i uložiće sve napore kako bi obustavili postupak, ukoliko se na osnovu nepristrasne istrage ili pregleda dokaza ispostavi neosnovanost krivične prijave.
57. U suštini, tokom postupka sudije i tužioci sprovode svoje funkcije u cilju sprovođenja pravičnog krivičnog postupka. Sudija prati zakonitost prikupljenih dokaza od strane državnih tužilaca ili istražitelja i može osloboditi optuženog ukoliko nema dovoljno dokaza ili ukoliko su isti pribavljeni na nezakonit način. Državni tužioci takođe mogu imati pravo da podnesu žalbu na odluku suda.

c. Prava odbrane u svim fazama postupka

58. Sudije se moraju pridržavati pravila krivičnog postupka uz puno poštovanje prava na odbranu (pružajući mogućnost okrivljenima da ostvare svoja prava, obavještanje optuženih o svim tačkama optužnice koja im je stavljena na teret, itd.), prava oštećenih u postupku, načela pravičnog suđenja i jednakog tretmana tuženog i tužioca i prava na javnost suđenja, na način kojim se garantuje pravično suđenje u svim predmetima⁷² (Deklaracija, stavovi 1, 2, 6 i 9).
59. Optužnica ima ključnu ulogu u krivičnom postupku: od trenutka podizanja optužnice, optuženi se formalno pismenim putem obavještavaju o činjeničnom i pravnom osnovu djela koje im je stavljeno na teret (Evropski sud za ljudska prava, presuda od 19. decembra 1989. godine, u predmetu *Kamasinski protiv Austrije*, § 79). U krivičnom postupku, „pravično saslušanje“ koje propisuje član 6 stav 1 Evropske konvencije, podrazumijeva da optuženi moraju imati pravo da ospore dokaze koji su protiv njih prikupljeni, kao i pravni osnov optužnice.

72 Vidi Mišljenje br. 8 (2006) CCJE o ulozi sudija u zaštiti vladavine prava i ljudskih prava u kontekstu terorizma

60. U zemljama u kojima državni tužioci prate sprovođenje istrage, oni su takođe dužni da osiguraju poštovanje prava na odbranu. U zemljama u kojima krivičnu istragu vodi policija ili drugi istražni organ, uloga sudija u istražnom postupku je da garantuju poštovanje individualnih sloboda (habeas corpus), posebno u pogledu pritvora, i upravo su oni dužni da osiguraju poštovanje prava okrivljenog.
61. U mnogim zemljama, međutim, sudija i tužilac su odgovorni za praćenje stepena ostvarivanja prava odbrane tek nakon završetka istrage, prilikom podizanja optužnice. U ovom trenutku, tužilac koji prima izvještaje istražitelja, i sudija, koji ispituje optužni predlog i prikupljene dokaze, moraju osigurati da je svako lice koje je optuženo za krivično djelo, bilo blagovremeno i detaljno obaviješteno na njegovom jeziku, o prirodi i razlozima optužnice koja mu je stavljena na teret.
62. U zavisnosti od njihove uloge u određenoj zemlji, tužioci i sudije moraju osigurati da je optuženi imao dovoljno vremena i mogućnosti na raspolaganju za pripremu svoje odbrane, i pravo na branioca, i ako je potrebno, da mu se odredi branilac po službenoj dužnosti kojeg plaća država, i da ima pristup, ukoliko je potrebno prevodiocu, a može da zahtijeva preduzimanje radnji neophodnih za utvrđivanje istine.
63. Kada se pokrene postupak, ovlašćenja sudije i tužioca variraju u zavisnosti od njihove uloge tokom suđenja. U svakom slučaju, ukoliko nedostaje bilo koja komponenta poštovanja prava na odbranu, sudija ili tužilac, ili obojica, u zavisnosti od konkretnog nacionalnog sistema, treba da ukažu na postojanje navedenih nedostataka i da je objektivno isprave.

IV. Odnosi sudija i državnih tužilaca izvan krivično-pravnog sistema I u vrhovnim sudovima

64. U zavisnosti od države u kojoj vrše svoja ovlašćenja, tužioci mogu imati zadatke i funkcije van krivično-pravnog sistema⁷³. Navedeni zadaci i funkcije se između ostalog mogu odnositi na građansko, upravno, privredno, socijalno pravo, izborno i radno zakonodavstvo, kao i zakon o zaštiti životne sredine, socijalnim pravima ugroženih grupa, kao što su maloljetnici, osobe sa invaliditetom i osobe sa veoma niskim primanjima. Uloga tužilaca ne bi trebalo da im omogući ostvarivanje pretjeranog uticaja na konačan postupak odlučivanja sudija (Deklaracija, stav 13).

⁷³ Vidjeti CCPE Mišljenje br. 3 (2008) o ulozi državnog tužilaštva izvan krivično-pravnog sistema

65. Vrijedno je takođe spomenuti ulogu koju državni tužioci imaju u pojedinim zemljama pred Vrhovnim sudom. Ova uloga se može uporediti sa ulogom nezavisnog advokata pred Evropskim sudom pravde. Pred ovim tijelima, nezavisni advokat (ili ekvivalentno) nije strana u postupku i ne predstavlja državu. Oni je nezavisan organ koji donosi zaključke, u svakom predmetu ili isključivo u predmetima od posebnog interesa, kako bi sudu razjasnio sve zakonodavne aspekte o kojima sud odlučuje, sa ciljem da se obezbijedi pravilna primjena zakona.
66. U skladu sa vladavinom prava u demokratskom društvu, cjelokupne nadležnosti državnih tužilaca, kao i postupci ostvarivanja ovih nadležnosti treba da budu precizno utvrđeni zakonom. Kada tužioci djeluju van okvira krivično-pravnog sistema, oni treba da poštuju isključivu nadležnost sudije ili suda i da uzmu u obzir razvijena načela u konkretnoj sudskoj praksi Suda, i to:
- I. Učešće tužilaštva u sudskom postupku ne bi trebalo da utiče na nezavisnost sudova;
 - II. Princip podjele vlasti treba da se poštuje u pogledu zadataka i aktivnosti tužilaštva izvan krivično-pravnog sistema, s jedne strane, i ulogom sudova u pogledu zaštite ljudskih prava sa druge strane;
 - III. Ne dovodeći u pitanje njihovo isključivo pravo da zastupaju javni interes, tužioci bi trebalo da uživaju ista prava i obaveze kao i bilo koja druga strana u postupku i ne treba da uživaju privilegovan položaj u sudskom postupku (načelo pravičnog suđenja i jednakost oružja);
 - IV. Radnje tužilaštva u ime društva da brane javni interes i prava pojedinaca neće povrijediti princip obavezujuće primjene pravosnažnih sudskih odluka (res judicata) uz neke izuzetke ustanovljene u skladu sa međunarodnim obavezama, uključujući i sudsku praksu Suda.
Ostali principi navedeni u Deklaraciji primjenjuju se na sve funkcije državnih tužilaca izvan krivično-pravnog sistema, primjenom pravila mutatis mutandis (Deklaracija, stav 13).

V. Sudije, državni tužioci i mediji (Deklaracija, stav 11)

67. Mediji imaju ključnu ulogu u demokratskom društvu u cjelini, a posebno u pogledu pravosudnog sistema. Percepcija društva o kvalitetu pravosudnog sistema je pod velikim uticajem medija koji izvještavaju o načinu funkcionisanja pravosudnog sistema. Javnost takođe doprinosi postizanju pravičnog suđenja, jer štiti stranke u postupku i optužene od netransparentnog sprovođenja postupka.

68. Ekspanzija pažnje javnosti i medija u krivičnim i građanskim postupcima je dovela do rastuće potrebe sudova i državnih tužilaštava za obezbjeđivanjem objektivnih informacija u medijima.
69. U demokratskom društvu je od fundamentalnog značaja da sudovi podstaknu povjerenje javnosti⁷⁴. Javni karakter postupka je jedan od bitnih sredstava kojima se može održati povjerenje u sudove.
70. U okviru Savjeta Evrope postoje dva glavna dokumenta koja se bave ovim pitanjem:
- a. Preporuka Rec(2003)13 o pružanju informacija putem medija u vezi sa krivičnim postupcima, i
 - b. Mišljenje br. 7 CCJE o pravosuđu i društvu (2005).
71. Imajući u vidu pravo javnosti da dobija informacije od opšteg interesa, novinari treba obezbijediti neophodne informacije kako bi mogli da izvještavaju i komentarišu o samom funkcionisanju pravosudnog sistema, poštujući pri tom obavezu sudija i tužilaca da ne komentarišu postupke u kojima postupaju, uzimajući u obzir ograničenja utvrđena nacionalnim zakonodavstvom i u skladu sa sudskom praksom Suda.
72. Mediji, kao i sudije i državni tužioci, su dužni da poštuju osnovna načela kao što je pretpostavka nevinosti⁷⁵, pravo na pravično suđenje, pravo na privatni život lica u postupku, takođe, postoji potreba izbjegavanja povreda načela i postojanje nepristrasnosti sudija i državnih tužilaca uključenih u predmet.
73. Izvještavanje medija o predmetima koji su u fazi istrage ili o kojima se sudi, može izazvati smetnje i proizvesti neodgovarajući uticaj i pritisak na sudije, porotnike i državne tužioce koji postupaju u određenom predmetu. Dobre profesionalne vještine, visoki etički standard i jaka samokontrola protiv davanja preuranjenih komentara u vezi sa predmetima za koje je suđenje u toku, smatra se neophodnim za sudije i državne tužioce kako bi se izborili sa ovim izazovom.
74. Osobe zadužene za odnose sa medijima, npr. službenici za informisanje javnosti ili sudije i tužioci koji su obučeni za odnose sa medijima, mogli bi biti od pomoći kako medijima da objavljuju tačne informacije o radu i odlukama sudova, tako i sudijama i tužiocima koji postupaju u konkretnim slučajevima.

74 U pogledu ovog pitanja pogledati Evropski sud za ljudska prava, u predmetu Olujić protiv Hrvatske, (Prijava br. 22330/05).

75 Između ostalog pogledati: Načelo i dodatak Preporuke Rec(2003)13 i odgovarajuće Obrazloženje.

75. Sudije i tužiocima treba da međusobno poštuju svoje specifične uloge u pravosuđnom sistemu. Sudije i tužiocima treba da osmisle smjernice ili kodeks dobre prakse za odnose sa medijima⁷⁶. U nekim zemljama etički kodeksi propisuju da se sudije moraju uzdržavati od davanja javnih komentara o predmetima u kojima još uvijek nije odlučeno, u cilju izbjegavanja izjava koje mogu navesti javnost da posumnja u nepristrasnost sudija⁷⁷, i u cilju izbjegavanja povrede pretpostavke nevinosti. U svakom slučaju, sudije treba da komuniciraju prvenstveno kroz svoje odluke; diskrecija i izbor riječi su važni kada sudije daju izjave za medije o predmetima koji su u toku ili za koje još uvijek nije donesena odluka u skladu sa zakonom⁷⁸. Državni tužiocima treba da budu oprezni kada komentarišu procedure sprovedene od strane sudije, ili kada komentarišu donesenu presudu navodeći svoje neslaganje u vezi sa istom, kao i da će se na istu žaliti, ukoliko to bude potrebno.

VI. Sudije, tužiocima i međunarodna saradnja (Deklaracija, stav 12)

76. U cilju obezbjeđivanja efikasne zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda, važno je napomenuti potrebu za efikasnom međunarodnom saradnjom posebno između država članica Savjeta Evrope, i to na osnovu vrijednosti sadržanih u relevantnim međunarodnim instrumentima, a posebno Evropskoj konvenciji. Međunarodna saradnja mora biti izgrađena na uzajamnom povjerenju. Informacije prikupljene kroz međunarodnu saradnju koje se koriste u sudskim postupcima moraju biti transparentne u svom sadržaju i porijeklu, i moraju biti dostupne sudijama, državnim tužiocima i strankama. Neophodno je spriječiti da se međunarodna pravosuđna saradnja sprovodi bez adekvatnog pravosuđnog nadzora i adekvatnog razmatranja, naročito, u pogledu prava odbrane i zaštite ličnih podataka.

76 Predloženo za sudije i novinare u skladu sa CCJE Mišljenjem br. 7 o pravdi i društvu, stav 39 (2005)

77 Vidjeti CCJE Mišljenje br. 3 o etici i odgovornosti sudija, stav 40 (2003)

78 Vidjeti, na primjer, Evropski sud za ljudska prava, u predmetu *Daktaras protiv Litvanije* (Prijava 42095/98) i predmet *Olujić protiv Hrvatske* (Prijava 22330/05).